

ditor ; fingit amare me labiis, et odium
 alit mortem. Anathema Aramachamatale
 ] discipulum. *Ant.* Discumbens Dominus
 em, et dedit discipulis suis, dicens : Ac-
 inducate hunc panem, et sciatis quia hoc
 meum. Et hunc calicem, et bibite ex illo,
 ia hic est sanguis meus novi Testamenti;
 pro universis [in] remissionem peccato-
 locutus est Dominus discipulis suis: Exem-
 dedi vobis, ut alter alterius pedes vestros
 i in hoc cognoscent omnes homines quod
 discipuli, si vos invicem dilexeritis. *Ant.*
 itas et dilectio, ibi sancta est congregatio,

A ibi nec ira est nec indignatio, sed firma charitas in
 perpetuum. Christus descendit mundum redimere,
 ut liberaret a morte hominem. Exemplum præbuit
 suis discipulis, ut sibi invicem pedes abluerent. *Ant.*
 Domine, tu mihi lavas pedes. Respondit Jesus, et
 dixit ei : Et si non laveris tibi pedes, non habebis
 partem mecum. *Ant.* Domine, non tantum pedes,
 sed et manus et caput. *Ant.* Vos vocatis me Magister
 et Domine. *Ant.* Mulier quæ erat in civitate pecca-
 trix. *Ant.* Maria autem unxit pedes Jesu. *Ant.* Con-
 gregavit nos Christus ad glorificandum seipsum. Re-
 ple, Domine, et animas nostras sancto Spiritu, al-
 lelulia.

HYMNI A BEATO GREGORIO PAPA CONSCRIPTI

E DOMINICO.

O NOCTURNUM.

dierum omnium
 is exstat conditus,
 urgens conditor
 victa, liberat.

ocul torporibus,
 omnes ocus,
 æramus pium
 etam novimus.

s preces ut audiat,
 extram porrigat,
 sordibus
 rum sedibus.

que sacratissimo
 tempore
 is psallimus,
 s muneret.

unc, paterna claritas,
 nus affatim,
 sordidans,
 ctus noxius.

ia sit vel lubrica
 ostri corporis,
 verni ignibus
 nur acrius.

Redemptor, quæsumus
 ostra diluas,
 nis commoda
 ne conferas.

rnis actu exsules,
 cœlibes,
 mur cernui,
 nus gloriæ.

, Pater piissime,
 mpar Unice,
 i Paracleto
 r omne sæculum.

ALIIUS.

surgentes, vigilemus
 [omnes :
 'salmis meditemur, at-
 [que
 s Domino canamus
 er Hymnos.

Regi pariter canentes,
 nctis mereamur aulam
 i, simul et beatam
 e vitam.

t hoc nobis Deitas beata
 lati, pariterque sancti
 jus reboat in omni
 i mundo. Amen.

AD LAUDES.

1. Ecce jam noctis tenuatur um-
 [bra,

Lucis aurora rutilans coruscat :
 Nisibus totis rogemus omnes
 Cunctipotentem

2. Ut Deus noster miseratus
 [omnem

Pellat languorem, tribuat salutem,
 Donet et nobis pietate Patris
 Regna polorum.

3. Præstet hoc nobis Deitas
 beata, ut supra.

AD VESPERAS.

1. Lucis Creator optime,
 Lucem dierum proferens,
 Primordiis lucis novæ
 Mundi parans originem.2. Qui mane junctum vesperi
 Diem vocari præcipis,
 Tetrum chaos illabatur,
 Audi preces cum fletibus.3. Ne mens gravata crimine
 Vitæ sit exsul munere,
 Dum nil perenne cogitat,
 Seseque culpæ illigat.4. Cœlorum pulset intimum,
 Vitale tollat præmium,
 Vitemus omne noxium.
 Purgemus omne pessimum.

IN QUADRAGESIMA.

AD NOCTURNUM.

1. Clarum decus jejunii
 Monstratur orbi cœlitus,
 Quod Christus auctor omnium
 Cibis dicavit abstinens.2. Hoc, Moyses charus Deo,
 Legisque lator factus est,
 Hoc Eliam per aera
 Curru levavit igneo.3. Hinc Daniel mysteria
 Victor leonum viderat,
 Per hoc amicus intimus
 Sponsi Joannes claruit.4. Hæc nos sequi dona, Deus,
 Exempla parcimonie ;
 Tu robur auge mentium,
 Dans Spiritale gaudium. Amen.

AD VESPERAS.

1. Audi, benigne conditor,
 Nostras preces cum fletibus
 In hoc sacro jejunio
 Fusas quadragenario.2. Scrutator alme cordium,
 Infirma tu scis virium ;
 Ad te reversis exhibe
 Remissionis gratiam.3. Multum quidem peccavimus :
 Sed parce confitentibus ;
 Ad nominis laudem tui
 Confer medelam languidis.4. Sic corpus extra conteri
 Dona per abstinenciam,
 JejUNET ut mens sobria
 A labe prorsus criminum.5. Præsta, beata Trinitas,
 Concede, simplex Unitas,
 Ut fructuosa sint tuis
 Jejuniarum munera.

IN DOMINICA.

PALMARUM.

1. Magno salutis gaudio
 Lætetur omne sæculum,
 Jesus Redemptor omnium
 Sanavit orbem languidum.2. Sex ante Paschæ ferias
 Advenit in Bethaniam,
 Ubi pie post triduum
 Resuscitavit Lazarum.3. Nardi Maria pistici
 Sumpsit libram mox optimi,
 Unxit beatos Domini
 Pedes rigando lacrymis.4. Post hæc jugalis asinæ
 Jesus supernus arbiter
 Pullo sedebat : inclytam
 Pergebat Jerosolymam.5. O quam stupenda pietas,
 Mira Dei clementia !
 Sessor aselli fieri
 Dignatur auctor sæculi.6. Ramos virentes sumpserat
 Palma recisos tenera,
 Turba præcessit obviam
 Regi perenni plurima.7. Honor, virtus, imperium
 Sit Trinitati unicæ,
 Patri, Nato, Paracleto
 Per infinita sæcula. Amen.

IN PASSIONE.

DOMINI.

1. Rex Christe factor omnium,
 Redemptor et credentium,
 Placare votis supplicum,
 Te laudibus colentium.2. Cujus benigna gratia
 Crucis per alma vulnera,

Virtute solvit ardua
Primi parentis vincula.

3. Qui est creator siderum,
Tegmen subisti carneum,
Dignatus hanc vilissimam
Pati doloris formulam.

4. Ligatus es ut solveres
Mundi ruentis complices,
Per probra tergens crimina,
Quæ mundus auxit plurima.

5. Cruci, Redemptor, figeris,
Terram sed omnem concutis,

Tradis potentem spiritum,
Nigrescit atque sæculum.

6. Mox in paternæ gloriæ
Victor resplendens culmine,
Cum Spiritus munimine
Defende nos, Rex optime.
Amen.

APPENDIX

ANTIQUI LIBRI RITUALES

SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIAE

IN ORDINEM ROMANUM COMMENTARIUS PRÆVIUS

[1] I. *Rituum Romanorum cognitio necessaria Amalarii in eos commentarii vexati. Prima Romani Ritualis editio improbat; Electi Corcyrensis plagium relectum.*

Cum Romana Ecclesia aliarum, maxime Occidentis, Ecclesiarum norma sit et exemplar, non parum interest rei publicæ Christianæ ut sacri ritus quibus ab initio fundatæ religionis Deum opt. max. coluit omnibus cogniti ac perspecti habeantur. Proxima quippe est fidei divinæ religio, quæ quam illa credit ac suspicit supremam Majestatem certis signis et cæremoniis communi consilio institutis colit veneraturque. Et quemadmodum a Romana Ecclesia fidei suæ originem repetunt pleræque, ne dicam omnes, Occidentis Ecclesiæ, sic etiam ab eadem modum ac formam divini cultus derivari par est. Certe cum animo recogito varios ritus quos in præcipuis Galliarum Ecclesiis majorum nostrorum pietas instituit; atque hætenus illibatos ad nos usque magna ex parte transmisit, videre mihi videor [II] quamdam Romanorum rituum imaginem, qualem scilicet in antiquis libris animadvertimus.

Non immerito itaque viri pii ac docti [quod notavit Cassander] judicant « nihil hoc in genere præstantius inveniri posse, quam ipsum Romani Ordinis libellum, quem omnes qui de ecclesiasticis ritibus et officiis divinis scripserunt tanquam principem et caput agnoscunt, summamque ei auctoritatem deferunt, sicut omnia ejus generis scripta nihil aliud sint quam hujus libelli commentaria. » Non ergo audiendi, si quis minus periti existiment hoc argumentum non ejus esse dignitatis, quod cum tanto apparatu tractari mereatur. Meminerint si qui in ea erunt persuasione, hominibus etiam sapientissimis non indignam esse hanc operam et cogitationem in nova lege, quando in illa veteri, mysteriorum nostrorum gravitatem tantum adumbrante, Deus ipse sacrorum rituum descriptionem, quibus coli et honorari volebat, non infra se posuit.

Et quidem magni nominis viri hoc genus argumenti adeo non despexerunt, ut studia sua eo contulerint. Ut enim Cassandrum, Hittorpium, Radulfum decanum Tungrensem, aliosque similes interim sileamus, Onufrius Panvinius hanc rituales materiam scriptis suis illustravit, haberemusque ea de re Salmasii lucubrationem, nisi mors ejus consilium prævertisset. Huc testem appello Salmasium ipsum, qui in præfatione ad Solinum ait se huic auctori illustrando adjecisse animum, *repositis tantisper que in mente ac manibus habebat in universam priscae Ecclesie rituales historiam commentationibus; quæ commentationes an ab eo perfectæ fuerint et absolutæ, fateor me ignorare.*

A Ad Onufrium quod attinet, opus ejus integrum exstat manu descriptum in bibliotheca Vaticana, ejusdemque exemplum in bibliotheca regia habetur. Hoc vero non tam Onufrii commentationem exhibet quam collectionem veterum librorum ritualium Romanæ Ecclesiæ. Collectioni præmittitur Onufrii epistola nuncupatoria, *Alexandro Farnesio, episcopo cardinali Sabino, summæ et apostolicæ sedis cancellario*, quæ epistola prolixam continet præfationem ad illustrandam ex antiquis sacræ synaxeos actionem. Sequuntur libelli de Ordine Romano quatuor, prout ab Hittorpio vulgati sunt, tum *Micrologus*, deinde interpretatio vocum ecclesiasticarum, [III] quæ obscuræ vel barbaræ videntur; quibus succedit index stationum quæ nostro tempore in singulis Urbis ecclesiis per annum celebrantur. Hæc omnia excipit liber *Ritualis Censli cardinalis S. R. E. camerarii*, quem librum, mutato auctoris ordine, dividit Onufrius in tres partes. Demum totum opus concludit B *Missæ expositio*, quam idem ex Patrum dictis et sententiis contexuit, excurrendo in communes locos, quos alii postea sunt persecuti.

Non defuerunt etiam ex antiquis quibus idem consilium idemque animus fuit, illustrandi scilicet ritus Romanos. Plerosque in unum corpus rededit Melchior Hittorpius, cujus Editio est in omnium manibus, ut necesse non sit auctorum illorum nomina hoc loco recensere. His adjungendi sunt Rupertus, Joannes Belethus, et Durandus uterque, quos magno agmine sequitur turba recentiorum, sed insignior præ cæteris piæ memoriæ cardinalis Bona. Ex illis antiquis auctoribus Amalarius, et qui sub humili nomine latere voluit *Micrologus*, libellos de Ordine Romano studiosius rimati sunt, atque ex eis aliarum Ecclesiarum ritus aut correxerunt, aut illustrarunt.

C Amalarius, Mettensis, ut videtur, Ecclesiæ clericus, Lugdunensis chorepiscopus fuit. Hujus sententiæ auctorem habemus Florum ejusdem Ecclesiæ diaconum, qui in priori epistola adversus eundem Amalarium inedita tria ejus opera commemorat, nempe *magnum quemdam Codicem quatuor voluminibus*, id est libris, *diffusum*, quem *Officialem* nuncupavit; deinde *Antiphonarum velut a se digestum ac correctum*; novissime *novum volumen*, quod *Emblem opusculorum suorum* appellavit, quodque apud Lugdunum ornate induit, ac *vittis sericeis distingui fecit*. Hæc ex prima Flori epistola contra falsiloquas adinventiones Amalarii, quondam Lugdunensis chorepiscopi, de corpore Domini tripartito; qua in epistola Florus Amalarium durius carpit, uti et Agobardus et ipse Lugdunensis antistes. Nam etsi fortasse longius progressus est Amalarius in quærendis

(a) Consule monitum a nobis huic tomo præfixum. EDIT.